

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Practicae Novae Imperialis Saxonicae Rerum Criminalium Pars ...

Quaestionum fere universarum in materia cuiusque generis homicidiorum,
fractae pacis publicae, laesae Majestatis ... falsificationis monetarum,
blasphemiarum, periurii & sortilegiorum ... decisiones absolutas ...
exhibens

Carpzov, Benedict

Wittebergae, 1670

Qvaestio XXI.

[urn:nbn:de:bsz:31-127726](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127726)

hanc pœnâ
exasperare
debeat?

postulat, aggravare iudici fas est. Non solum enim, is pœnas pro arbitrio temperare ac mitigare, sed etiam ex causa iusta easdem exasperare & aggravare potest, l. si se verior. ubi gloss. & Dd. C. ex quib. caus. infam. irrog. Angel. Arcton. in tract. malefic. verb. quas si non solverit. Felin. in capit. inquisitio, col. 5. de accusat. Iason. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Hyppol. de Marsil. sing. 182. & in l. 1. §. sed & si quis, col. 2. ff. ad Leg. Cornel. de fals. V. asq. contr. illustr. cap. 14. n. 4. Andr. Gail. de pac. public. lib. 2. c. 9. n. 22.

In primis autem, pœna aggravanda est in crimine Veneficii, Quando delictum hoc aliquoties reiteratum, & homines plures distinctis vicibus veneno necati fuerint. Quo casu Reus veneficii, antequam Rotæ supplicio puniatur, candentibus forcipibus aduri debet, perinde atq; in crimine patricidii ob reiterationem delicti Reum ferro candenti lacerandum esse, supra dictum fuit, qu. 14. n. 10.

Idque propter textum expressum in Const. Crim. Carol. art. 130. ibi: Doch zu mehrer Furcht andern/sollen solche böshafftige mißhätige Personen/vor der endlichen Todesstraffe geschleiffet/oder etliche Erteiff in ihren Leib mit glüendē Zangen gegeben werden/viel oder wenig nach Ermessung der Person und Eddung/wie von Wurdth deshalben gesetzet ist.

Quod & observarunt Scabini Lipsenses, pronuntiantes in hunc modum: Ad consultationem Prætoris Lipsensis: Haben beide Gefangene und ersittlichen C. M. belangt/dasi er drey Giftpulver/derer eines schwarz, das ander gelb, uñ das dritte roth von Krebsen/Schlangen und Wolschen gemacht/und dem Todengräber zu Groß-Bischocher und seinem Knechte B. M. davon gegeben/welche es den Leuten hin und wider zu Döltz/Groß-Bischocher/Solitz/Albrechtshain und alshier beybracht/und in die zwey und zwangig

Personen damit getödtet und umgebracht/alles der Meynung/wann die Häuser aufstürben/dasi sie viel zubegraben und zustelen hetten. Dasi er auch mit seinem jetzigen Eheweibe/bey Leben seines ersten Weibes in die drey Jahr zugehalten/gehebrüchet und sie geschwängert/und als sein erstes Weib in die Wochen kommen/hätte er sein jetziges Weib zu sich ins Haus genommen/und mit ihr verlassen/sein erstes Weib mit Gift zu töden/ihre auch einmal 6. Pfenn. zu Fliegenpulver geben/welches sie ihm gebracht/und es folgendes dem ersten Weibe in Suppen und Essen eingeben/wel sie aber davon nit sterben wolten/hette er sie in Wochenliegend mit einem Küssen ersticket/und hernach sein jetziges Weib zur Ehe genommen.

Hat auch B. M. belangt/dasi er das Giftpulver/so ihm sein Meister C. M. gegeben/sechs Kindern im Kovenet beygebracht/davon sie alle sechs gestorben/und das sein Meister ihm gesagt hätte/dasi es Gift were, ihm auch befohlen, den Leuten solches bejubringen/damit sie sterben/und sie hernach alles nehmen und sich daro auftheilen möchten/wie sie dasi auch auf den Sterbshäusern viel Sachen gestolen. Da ihr euch nun also bereit ertundiget hättet/oder nochmals ertundigen würdet/dasi obgedachte Personen alle/oder eins Theils gewiß und in Wahrheit umkommen/und beyde de Gefangene C. M. und B. M. würden auff ihrem gethanen Belantniß vor Gericht freewillig verharret/oder desi sonst wie recht überwiesen/so möchten sie beyde von wegen solcher ihrer begangenen und beolanten Mißhandlung C. M. mit fünf/B. M. aber mit drey glüenden Zangengrieffen gerissen: und mit dem Rade vom Leben zum Tode gestrafft werden/B. N. W. Mens. Sept. An. 1582.

Simili modo pronuntiaverunt Scabini, ad consultationem C. à D. quando duo Vespillonis G. VV. & G. P. partim pulvere venenato, partim manibus agrotos necaverant, & decem personas occiderant, ut nempe uterq; candenti forcipe ter à carnifice prehensus adureretur, & postea Rota supplicio è medio tolleretur. Mense August. An. 1582.

Q V Æ S T I O XXI.

Quibus in casibus pœna Veneficii ordinaria sit mitiganda?

S V M M A R I A.

1. Plures accidere possunt casus, in quibus pœna Veneficii debet mitigari.
2. In primis quando non constat ex veneno propinato mortem fuisse secutam.
3. Ex quibus indicia præsumendum, quod ex veneno quis sit absumptus, n. 4. 5. 6.
7. Iudicio Medicorum hac in re fides habenda est, n. 8. 9.
10. Sententia Scabinorum Lipsensium, n. 11. 12.
13. Cessat quoque pœna Veneficii, si præbens venenum non habuerit animum occidendi, numer. 14.
15. Quæ sit pœna propinantis philtum seu poculum amatorum, n. 16. 18. 20. 21.
17. In delictis propositis & intentio delinquentis spectanda est.
19. Explicatio l. si quis aliquid, §. qui abortionis. ff. de pœn.
22. Responsa Scabinorum Lipsensium n. 23.
24. Quomodo sit puniendus, qui bruta animalia veneno perimit, n. 26.
25. Erubescimus sine lege loqui.
27. Responsa Scabinorum Lipsensium, n. 28.
29. Pœna venenantium pascua, n. 30.
31. Responsa Scabinorum Lipsensium, n. 32.
33. Quomodo puniatur Conatus in Veneficio, n. 34. 35. 36. 37. 38. 39.
40. Intellectus l. 1. in fin. ff. ad Leg. Pomp. de parricid. l. 1. §. 1. l. 3. in princ. ff. ad Leg. Cornel. de sicar.
41. De consuetudine generali conatus non punitur mortis pœna, effectu non securo.
42. Explicatio art. 130. Ordin. Crim. Carol.
43. Vocula (vel) in iure quandoque est coniunctiva.
44. Sententia Scabinorum Lipsensium, n. 45.

1 **Q**uæ de pœna Veneficii *quæstione precedenti* dicta fuerunt ea quidem regulariter obtinent, quando constat, hominem à venefico veneno fuisse necatum; At, quia non raro dubium de hac re incidit, vel, quod non certo constat, occisum fuisse venenatum, vel, animo occidendi venenum fuisse datum, vel, quia non homines, sed animalia fuerint veneno peremta, aut etiam mors hominis non sit subsecuta, quibus casibus pœnam prædictam Veneficii dictare nimis rigorosum esset, idè necessarium duxi subijcere *quasdam exceptiones*, quibus pœna ordinaria Veneficii merito cessare, aliaque pœna extraordinaria adjudicari debet. Et si autem pro ratione qualitatum & circumstantiarum plurimi casus accidere queant, in quibus Iudex pro arbitrio suo pœnam ordinariam mitigare potest, uti dictum *quæstione precedenti*, n. 46. Attamè hac quæstione solum principaliores referre lubet, in quibus neutiquam ad pœnam ordinariam perveniri potest.

2 Primò autem, locum non habet pœna Veneficii ordinaria, quando certò non constat, ex veneno propinato mortem fuisse secutam.

Cum enim in cognitione cuiuslibet delicti opus sit, ut primò constet de delicto, pariter & in hoc oportebit constare, quod is qui mortuus apparet, veneno sit absumptus, quia aliàs non constaret de delicto Veneficii, de quo tamen constare debet, l. 1. §. illud autem. ff. ad Syllan. Bartol. in l. fin. col. 1. ff. de quæstion. Tiber. Decian. in tractat. criminal. libro nono. cap. 24. num. 4. Nec sufficit de veneno alicui dato propria confessio Rei, hunc namque ceu idiotam cum lateat interiorum operatio, talis confessio impossibilis est, ac proinde nec ipsi cõfidenti præjudicare debet. Hyppol. de Marfil. ad l. 1. §. 1. numer. 37. ff. ad l. Corn. de sicar. Alexand. consi. 215. numer. 2. lib. 3. Petr. Theodor. in Colleg. crimin. disput. 7. th. 6. lit. B. & Egid. Boss. in tit. de delicto nu. 4. Foller. in præct. verb. item quod sororem venenavit, num. 15 & 27. in fin. Prosper. Farin. part. 1. oper. crimin. quæst. 2. n. 35. Anton. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 3. num. 8.

3 An autem ex veneno propinato quis sit absumptus, ex indicibus & signis exterioribus hominis venenati colligendum; Qualia potissimum sunt livores in corpore, spuma per os fluentes, & cor inustum, cuius ea natura existimatur, ut veneno tinctum igne confici nequeat. Quibus signis convincebatur Cn. Piso, quod Germanicum jussu Tiberii veneno necasset, cū tamen ipse se excofaret, quod morbo defunctus esset, Sueton. in Caligula. Plin. libr. 10. capit. 37. Hinc ortum illum morem, purandum est, apud Romanos, ut circum cadavera tubis canerent, & amici convocarentur testandi gratia, eum neque veneno, neque gladio interiisse, ut refert ex Hygin. in libr. fab. capit. 47. in fin. Decian. dict. cap. 24. n. 4.

4 Vomitum quoque frequentem, tumorem & nigredinem unguium esse signa veneni, tradit Honded. 2. cons. 88. n. 6. & Decian. dict. c. 24. n. 4. Et signa veneni docet Galen. in 5. & 6. de locis affectis & de bonitate & vitio succor.

Quia verò vomitus provenire possunt ex materia cholericâ aliavè causa, Paris de Puteo: de Synd. in verbo fortuna. vers. mandavit Rex. nu. 11. Prosper. Farin. part. 1. oper. crim. qua. 2. n. 34. in fin. Et alia quoque veneni signa apparentia non semper ex veneno propinato, sed etiam aliunde per imprudentiam, aut ex veneno in corpore generato, aliisque variis causis, puta ex humorum malitia, aeris corruptione, & malo regimine vitæ &c. causam suam habent. Farin. dict. qu. 2. n. 34. Idè ne infantes ad supplicium rapiantur, summa iudicis discreti circumspectione opus est, qui pœnam ordinariam in crimine Veneficii tunc dictare nequit; Nisi de hisce tribus constet, 1. Venenum reverà fuisse propinatum. 2. Ex eo mortem secutam. 3. Venenum propinatum fuisse malum & noxium.

De Primo, venenum scilicet reverà fuisse propinatum, constare potest ex Rei confessione, quæ tamen sola non sufficit, nisi concurrant alia adhuc indicia, quorum mentionem facit Const. Crim. Carol. art. 37. Veluti si Reus arguatur suspectus, & convincatur veneni empti, aut illo usus fuisse, vel cum venenato similitatem inimicitiamque habuisse; aut si ex morte eius lucrum seu commodum aliquod expectet; vel alioqui vilis persona sit, à qua eiusmodi expectari possent &c. Indicium quoque veneni propinati est, si Reus cibum vel potum præstitum secretò tractavit, Paul. de Castr. consil. 299. n. 2. Aut, si quis venenum emisset, idque coram magistratu negaret, diffitereturque, emptio autem probaretur. dict. Const. Carol. art. 37. in fin. Tiber. Decian. c. 24. n. 5. 6. 7.

Quoad posteriora verò, venenum propinatum nempè malum & noxium, ex eoque venenatum mortuum fuisse, recurrendum est ad Iudicium Medicorum, qui considerata qualitate veneni propinati, habitaque inspectione cadaveris, de utroque iudicem certiorum reddere possunt; Ipsis enim incumbit, scindere & aperire cadaver, in signa & indicia veneni diligentissimè inquirere, aut post sepulturam depositionem testium super signis veneni benè ponderare atque examinare, & postmodum juratò iudicium & sententiam suam aperire, & iudicem super hac re informare Foll. in præct. crim. in verb. item quod sororem venenavit. n. 14. Prosp. Farin. part. 1. oper. crim. q. 2. n. 33. & 34. ubi docet, corpus delicti non censi probatum in crimine Veneficii ex attestatione Medicorum asserentium simpliciter quem mortuum ex veneno, nisi addiderint, ex veneno dato & non ingenito, quod non nisi ex aliquo extrinsecus apparente indicio colligendum est, puta, si post assumptionem cibi, immediatè quis incidisset in maximam mutationem status, tunc iudicare possunt Medici, venenum esse introductum & non per se ortum, quia venenum in corpore natum non tam repentè operatur, sicuti venenum datum, & cibus ille non potuisset producere ex se tale accidens: quod si huiusmodi actus extrinseci non interveniant, Medici aliquid firmare non poterunt, Boss. in tit. de delicto. n. 6. Foller. in verb. item quod sororem venenavit, n. 4. 13. & 16.

Et si autem signa veneni, uti antea dictum, admo-

Q. 1. Quomodo debent constare de corpore delicti in Veneficio ad hoc ut pœna ordinaria suscitetur?

9

7

8

admodum dubia & fallibilia sint, veluti etiam propterea hoc casu Venefico poenam solummodo gladii fuisse dictatam memini:

Ad consultationem Quastoris Dresdensis, Mens. Sept. Anno 1629.

Attamen hac in re iuratis Medicis tanquam in arte sua peritis omnino credendum est. Ant. Gomez. tom. 3. var. resolut. c. 3. n. 8. Petr. à Plach. in Epit. delictor. c. 20. n. 10. Prosper. Farin. dict. quest. 2. 3. l. Jul. Clar. in pract. §. fin. qu. 4. vers. fin. Boss. dict. tit. de homicid. n. 6. & 9. Petr. Theod. in Colleg. crim. disput. 7. th. 6. lit. b. Foll. dict. verb. item quod sororem venenavit. n. 14.

9 Qui si dicant & affirmant, venenum propinatum malum & noxium, atq; ex eo ipso venenatum mortuum fuisse, Iudex tunc poenam Veneficij ordinariam dictare potest; si vero contrarium asserant, & deponant, venenum propinatum vel non admodum noxium, vel ad occidendum aptum non esse, neque etiam probabiliter mortem ex veneno isto propinato provenisse; Aut etiam si ipsi de hoc dubij sint: Certè, iudex hoc casu Veneficij Reum ad solam ipsius confessionem capitaliter condemnare nequit, Boss. dict. tit. de delicto. n. 8. extraordinarie tamen delinquentem punire potest.

10 Et huius perquisitionis atq; iudicii Medicorum rationem accuratissimam habent in crimine Veneficij Scabini Lipsenses, neg. poenam ordinariam declinant, nisi ex depositione Medicorum constet, venenum propinatum malum & noxium, atq; ex eo mortem venenati secutam fuisse. Proinde non raro in sententiis hoc ipsum exprimere solent: Doch euch nun allberet erkündiget hettet/oder nochmals erkündigen würdet / daß N. N. von solchen Giffte gewiß und in Wahrheit gestorben / &c. Vel ist: Daß an N. N. dergleichen Anzeigungen / daß ihm Giffte beybracht worden/und er davon verstorben/zu befindend und zu spüren gewesen &c. Vel ist: Und es ist solches für recht Giffte erkandt und gehalten worden &c. Nach Erichstädte/An Levin Kienstedten/Mens. Febr. Anno 1591.

Nach Zwitckau An Stadvoigt üd Schöppen/ Mens. Aug. An. 1616.

An Georgen von Schleinig/ Mense Aug. An. 1602. & aliis quamplurimis sententijs.

11 Quandoq; etiã ut accuratior huius rei inquisitio habeatur, ac Medicorum iudicium exploretur, solent interloqui hoc modo: So wird vor allen dingen/ che man der Straff halber etwas gewißes erkennen/ von nöthen seyn/ von dem Gefangenen Erkündigung ein zu ziehen / wo das übrige Pulver/ damit er N. N. vergeben / hinton meen/und wann solches erlanget/ wird es einem erfahrenen Medico übergeben/desselben Natur/Qualität/und Eigenschaft zu erforschen/ob es ein rechter Giffte/oder wofür es eigentlich zu achten sey &c. Veluti sic pronuncia vimus ad requisitionem Quastoris Dresdensis, M. Aug. Anno 1629.

12 It: So wil vor allen dingen von nöthen seyn / daß von dem verhandenen Mäusepulver etwas einem erfahrenen Medico übergeben werde/ sich dessen qualiter zu erkündigen/ ob es der Krafft üd Wirkung sey/ daß man damit einen Menschen ums Leben bringen möchte/ in massen euch ferner obsteigen wil/ die jenige Personen / so den verstorbenen / che er zur Erden bestattet worden/ gesehen/ vormittels Eides abzuhören und sich dermassen zu befragen / Ob sie an dem verstorbenen vermerckete/ daß ihm Giffte beybracht worden/ob der Leib davon uffgelauffen/ und wie der tode Körper sonst allenthalben gestalt gewesen/und wann

ben des die Erkündigung des Mäusepulvers und verblischenen Körpers mit besondern Fleiß uffgeteichnet/ und wieder übersandt wird / erget so dann ihree verwickelten Straff halber ferner was recht ist/ D. R.

W. Ad consultationem Quastoris Dresdensis, M. Maio, Anno 1631.

Secundo: cessat poena ordinaria Veneficij, quando præbens venenum non habuit animum occidendi sive nocendi, sed vel conciliandi amoris, vel depellendi morbi, præter intentionem autem mors ex veneno propinato sequatur.

Idq; luculenter apparet ex l. 1. §. 1. ibi: qui hominis necandi causa venenum confecerit; dederit &c. ff. ad Leg. Corn. de sicar. Et l. 3. in pr. qui venenum necandi hominis causa fecerit, vel vendiderit, vel habuerit &c. Et §. 1. qui in publicum mala medicamenta vendiderit, vel hominis necandi causa habuerit Et §. 2. vers. sed ex Senatus consulto. ff. eod. tit. Vnde constat, Reum Veneficij poenam tum demum incurere, si necandi causa venena tractarit propinaverit. Præterea etiam Veneficium æquiparatur homicidio & latrocinio ex proposito commisso, Const. Carol. Crim. art. 130. ibi: Wer jemand durch Giffte oder venenen an leib oder leben beschädiget/der sol einem fürgefeschten Mörder gleich &c. Quemadmodum ergo latrocinium præter intentionem non committitur; ita nec Veneficium ab eo, qui necandi nocendive animum non habet, perpetrari, neque is propriè Veneficus dici potest.

15 Ex quibus sequitur, propinantem Philtum seu poculum amatorium, ad amorem alicuius incitandum, ultimo supplicio non esse afficiendum, licet mors inde sequatur. Quamvis enim haud pauci contrarium statuunt, per l. si quis aliud §. qui abortionis ff. de penis, atq; sic poculum amatorium pari passu ambulare cum poculo abortionis existiment, Prosper. Farin. part. 3. oper. crim. quest. 87. n. 48. & part. 5. quest. 122. nu. 113. Tiber. Decian. in tract. crim. lib. 9. c. 23. n. 8. Ioh. Andr. in c. si aliquis num. 1. in verb. mediatio. ne. extr. de homicid. ubi etiam Host. ens. nu. 1. Jacob. Boulen. in repetitione l. capitalium, §. famosos. num. 203. ff. de penis. Jodoc. Damhoud. in pract. crim. cap. 61. n. 88. 89. Paul. Chirland. in tract. de fortileg. qu. 12. n. 3.

16 Hicce tamen non videtur subscribendum: Tum, quod perquam durum & crudele sit, dolo vacantem ullo in crimine vitâ privari, Alciat. in l. magna. nu. 3. vers. quod ergo verum. ff. de verb. signif. Cagnol. in l. contractus n. 9. ff. de reg. iur. Tirraguell. de poen. temp. caus. 14. nu. 5. Anton. Gomez. de delict. cap. 3. num. 15. Jul. Clar. in pract. §. final. quest. 84. in pr.

17 Tum, quod in delictis propositum & intentio delinquentis maximopere spectanda sit. l. 1. §. 3. l. 14. ff. ad Leg. Corn. de sicar.

Tum, obl. 3. §. 2. vers. sed ex Senatus consulto. ff. eod. tit. ubi relegatione solum punitur, qui non malo animo, sed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea que acceperat, decesserit.

18 Rectius itaque asserunt Jacob. Menoch. de arbit. judic. questio. libr. 2. cent. 4. cas. 358. Petr. à Plach. in epit. delict. libr. 1. cap. 20. n. 6. Nicol. Boer. quest. 216. nu. 4. in fin. Anton. Gomez. tom. 3. var.

resolut. cap. 3. n. 33. vers. si vero sine dolo &c. Egid. Bos. in tit. de homicid. n. 6. in fin. aliq. allegati à Menoch. d. loco. si poculum amatorium sine dolo, causâ amoris liciti datum & mors præter intentionem secuta fuerit, dantem nequaquam pœnâ mortis, sed extraordinariè, veluti relegatione, vel aliâ pœnâ arbitrariâ puniendum esse.

19 Neque advertatur l. si quis aliquo. §. qui abortionis, ibi: Qui abortionis aut amatorium poculum dant, & si dolo non faciant, tamen, quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam amissa parte bonorum relegantur: quod si ex eo mulier aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur ff. de pœn. Cuius decisi ratio alia non est, quàm quòd is qui homicidii vel alteri delicti causam dat, teneatur de causato homicidio vel delicto, Covarr. ad Clem. 5. de homicid. secunda. part. relect. in pr. n. 2. Harppr. ad §. item lex Corn. n. 17. 18. Instit. de publ. iudic. Prosper, Favrin. part. 5. oper. crim. quæst. 126. n. 63. Anton. Gomez. dict. c. 3. n. 17. Non enim textus ille de simplici Philtro, quòd tantùm conciliandi amoris gratiâ datur, accipi debet, sed de tali Philtro quòd Amasiæ ad impediendam conceptionem ob libidinem securius explendâ exhibetur, in quo certè propinans itidem animo nocendi & occidendi carere nequit, dum genituram, ne ad perfectionem suam perveniat & tandem in lucem prodeat, ex proposito impedit. Et licet quoad fœtum, nondum animatum quis homicida esse nequeat, tamè matre poculo amatorio necatâ, res hæc per se mali exempli ed recidit, ut perinde sit, ac si fœtus animatus fuisset occisus. Aliud verò dicendum est, quando poculum amatorium tantùm conciliandi amoris gratiâ fuerit datum, tunc enim, quia dolus deficit, pœna mortis locum habere nequit, juxta l. 3. §. 2. vers. sed ex Senatusconsulto ff. ad Leg. Corn. de sicar. & sic distinguit Bart. in d. l. 3. vers. sed ex Senatusconsulto. referente Jacob. Menoch. dict. cas. 358. n. 7. Petr. Theodor. in Colleg. crim. disp. 7. th. 7. lit. A.

20 Neq; is qui causam mortis præbet de homicidio semper tenetur, sed tunc demum, si dolose causam præbeat, & in illicitis versetur, veluti qui Philtro dat ad impediendam conceptionem: Extra hunc autem casum, exhibens poculum amatorium, quia in dolo non versatur, neque de homicidio tenetur, neq; morte, sed extra ordinem relegatione puniendus est, argum. l. 3. §. 2. in fin. ff. ad Leg. Corn. de sicar. ita tamen, ut, si præterea ad malum exemplum accedat finalis intentionis ad vetitam libidinem aut adulterinum congressum directæ turpitudine, pœna quoque gravior, veluti fustigatio cum perpetuâ relegatione imponi debeat.

Quemadmodum fustigationem cum perpetua relegatione fuisse dictatam alicui fœminæ, quæ magicis artibus ad conciliandum alicuius amorem usa fuerat, refert Daniel. Moller. ad Const. Elect. Aug. 2. n. 6. part. 4.

21 Multò minus autem propinâs Philtro capitali pœnâ afficiendus erit, si mors inde non fuerit secuta, quo casu vel relegationem, vel pœnam arbitrariam carceris dictandam esse, existimo.

Hinc Scabini dicitur perperam relegationem ancilla cuiusdam B. S. ob medicamentum ex crinibus & unguibus confectum in pane præbitum S. S. quo summo is agrotare ceperat Gegen Kirchscheldingen/Andichter und Schöppen/ Mense Decembr Anno 1623.

Et quando fœmina quedam M. R. marito suo venenum propinaverat, & juramento obtinuerat, se non alia intentione, quàm ad incitandum erga se conjugalem amorem hoc fecisset: responderunt Scabini, ulteriori pœna eam non plectendam, sed ex carcere, in quo jam per septimanas quinq; detenta fuerat, dimittendam esse. Ad requisitionem Quæstoris Schvvinicensis, Mens. August. Anno 1605.

24 Tertio: Cessat quoq; pœna Veneficii ordinaria, Quando quis veneno non hominem, sed bruta animalia necavit. Et si enim venenans pecus, homini etiam noceat, ipsum privando suo iumento & pecore; attamen quia per id nõ corpori humano damnum aut mors infertur, videtur hoc casu sufficere pœna gladii, si ingens damnum datum fuerit, & pecora aliquot ex veneno præbito perierint.

Tum, quia in Ordin. Crimin. Carolin. artic. 130. pœna Rotæ sancita est in Veneficos qui homines veneno necant, So jemand durch Giffte oder venen an Leib oder Leben beschädigen / &c. adeoque hæc pœna ad alios, qui solummodò animalia bruta veneno perimunt, non extendi debet; præsertim cum longè gravior peccet occidens hominem, quàm perimens veneno animalia bruta.

Tum, quòd nullibi gravior aut alia quædam peculiaris pœna in venenantes animalia bruta reperitur constituta, adeoque nec ea imponenda, cum erubescamus sine lege loqui. No. 18. a. 5. vers. sed quia non hoc &c. Franc. Prv. decis. 338. n. 4. decis. 467. n. 2.

26 Quamvis autem Jus Saxon. artic. 13. libr. 2. Landrecht. generaliter loquatur, ac vivos velit concremari eos, qui venena tractant, in verb. Welche mit Berggift misch umgehen / &c. quæ etiam de venenantibus animalia bruta intelligi queunt; Attamen in Constit. Elector. §. part. 4. hæc pœna ad eos solummodò restringitur, qui pascua veneno inficiunt; quâ restrictione & explicatione opus non fuisset, si indistinctè quis veneno bruta etiam animalia perimens igne puniendus esset. Pœnæ tamen gladii Reus hoc casu non eximendus, propter damnum datum hominibus, qui non modò suis pecoribus privantur, sed ex usu animalium venenatorum, si non subito moriantur, sed macentur, perire possunt.

27 Quemadmodum etiam Scabini pœnam gladii dicitur perperam M. T. qui veneno ac pulvere ad occidendum mures preparato, septendecim oves necaverat. Ad consultationem Henrici à Schönberg / in Frauenstein / Mens. April. An. 1604. Et cum C. H. feno venenum immiscuerat, unde pecora aliquot, veluti undecim boves & tres vacca perierant, hunc propterea gladio puniendum esse, responderunt Domini. Ad consultationem Senatus in Ehrenfriedensdorff / Mens. April. Anno 1624.

Quod

29 *Q. 4. Quæ sit pœna venenans pascua?*
 Quod ipsum tamen solum accipiendum est de hisce, qui certa quædam animalia bruta, unum vel alterum veneno occidunt; non etiam de iis, qui pascua veneno inficiunt; Hosce enim, si quid damni inde secutum sit, secundum rigorem Juris Saxonici vivos concremari, aut, si damnum per id non illatum fuerit, fustigatione vel relegatione pro arbitrio judicis puniri jubet expressè Const. Elect. 1. 8. part. 4.

30 Quæ constitutio licet admodum rigorosa sit, ratione tamen non destituitur; Ex eiusmodi enim pratorum venenatione non solum ingens damnum per occisionem animalium infertur, sed & verendum, ne ex aere infecto atq; esu carniū venenatarum homines innumeri moriantur, aut certè in morbos gravissimos incidant. Quapropter in terrorem tam rigorosa pœna huic delicto fuit constituta, præsertim cum ea ab illustrissimo Constituyente non noviter reperta, sed ex Iure Saxo. art. 13. lib. 2. Landrecht defumpta fuerit.

31 *Secundum hanc constitutionem dictaverunt Scahini pœnam ignis A. H. ob venenationem pascuorum, ex qua millia aliquot pecorum perierunt. Ad consultationem Nobilium à Eütichau / M. Jun. An. 1626.*

32 *Et quando I. H. carnifex & alterius carnificis uxor A. H. prata veneno infecerunt, eo sine, quò ex coriis enecatorum pecorum pretium lucrarentur, quod summam sexcentorum florenorum acquavit, delinquentes propterea igne concremandos esse pronunciatum fuit duabus distinctis sententiis. Ad requisitionem Nobilium à Eütichau Mens. Nov. An. 1626. Et mense Augusto Anno 1627.*

33 *Q. 5. Quomodo puniatur conatus huius delicti.*
 Quartò: Denique, Ordinaria huius delicti pœna imponenda non est, quando Veneficium non fuit consummatum, nec subsecutum homicidium. Vel propterea, quòd venenum non erat potens & sufficiens ad enecationem; vel quòd venenatus remediis & medicinis repentinè adhibitis sanatus; vel etiam quòd veneficus venenum propinare impeditus fuerit.

34 Et si enim haud pauci in crimine Veneficii, solum conatum ultimo supplicio puniendum esse, existiment, maximè eo casu, quo fuit ad actum proximum deventum, ita enim in atrocioribus, prout est hoc crimen, conatus per actum proximum factus, pro actu habetur consummato, ut tradit Bartol. in l. 1. ff. de parricid. lob. Fab. in §. alia instit. de publ. iud. Didac. Covarr. in repet. Clem. si furiosus, de homic. in pr. 2. par. n. 11. vers. verum hac in questione &c.

35 Quibus suffragari videtur l. 1. in fin. ff. ad Leg. Pompei de parricid. quam legem extendit Bartol. ibid. ad quemcunque alium venenantem, non tantum patrem, & ponit exemplum de quibusdam Monachis, qui volebant Abbatem veneno occidere; Et certè, si is qui venenum solummodo vendit & retinet hominis necandi causa, puniendus est ut Veneficus, prout disponitur in l. 1. §. 1. l. 3. in pr. ff. ad Leg. Corn. de sicar. utique multò magis pœna Veneficii locum habebit in conatu, quando ad actum proximum fuit deventum.

Ideoque videntur innuere verba in artic. 130. Ordin. Imper. Crimin. Wer jemand durch Giffte oder venen an Leib oder Leben beschädiget &c. Vbi pœna Rotæ constituitur in eos, qui veneno nocent alterius corpori aut vitæ, Sufficit ergò si venenatus in morbum forsitan incidat, licet non profus moriatur, nec homicidium subsequatur.

Nequaquam tamen iis subscribendum est, sed firmiter statuendum, in Veneficio, licet ad actum proximum deventum & venenum propinatum fuerit, attamen cæde non secuta, ultimum supplicium sive pœnam mortis cessare, & ad summum fustigationem cum perpetua relegatione delinquenti infligi posse. Nicol. Reusn. lib. 2. decis. 21. n. 2. 4. Petr. Theod. in colleg. crim. disp. 7. th. 6. lit. b. Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 3. n. 7. in fin. vers. imò quòd magis est &c. Schneidvv. in §. item lex Cornelia, vers. eadem, n. 4. Instit. de publ. iud. Petr. à Plach. in Epit. delict. lib. 1. c. 20. n. 3. in fin. vers. sed ex precedentibus, Tib. Decian. in tract. crimin. lib. 9. c. 23. n. 3. & c. 26. n. 6.

Repetenda enim hic est regula ex Iul. Clar. in pract. ff. fin. quast. 92. n. 2. Adducta & probata supra quast. 17. n. 13. Quod nempè in delictis etiam atrocissimis conatus, quantumvis ad actum proximum deventum, ordinariâ pœnâ non sit puniendus, nisi lex vel statutum expressè contrarium disponat; Quum ergò jure communi aut statutorio pro conatu Veneficii pœna mortis expressè sancita non reperitur; utique & in hoc crimine prædictæ regulæ inhærendum, & conatus solum extraordinariè pro arbitrio judicis puniendus erit.

Maximè, cum secundum Const. Elect. 18. par. 4. venenans pascua, si nihil damni inde secutum fuerit, tantummodo fustigatione seu relegatione puniri debeat. Si ergò in venenatione pascuorum ceu crimine graviore, cui pœna ignis est præscripta, conatus ultimo supplicio puniendus non est, multò minus pro Conatu Veneficii mortis supplicium irrogari debet.

Neque contrarium probatur ex l. 1. in fin. ad Leg. Pompei de parricid. l. 1. §. 1. l. 3. in pr. ff. ad Leg. Corn. de sicar. Præterquam enim quòd l. 1. ff. de parricid. expressè loquatur de crimine parricidii, reliqui verò textus non aliter accipiendi sunt, quàm homicidio subsecuto, ex iis nil aliud evinci potest, quàm pœnâ legis Corneliæ de sicariis teneri eos, qui venenum vendunt, retinent, vel tractant; Atqui cum pœnæ ex illa lege Cornelia variæ sint l. 3. §. p. ff. ad L. Corn. de sicar. non absurdè concluditur, vendentes, tractantes, seu propinantes venena, si mors inde non sequatur, arbitraria & extraordinaria pœna afficiendos esse, prout tradit, Anton. Gomez. variar. resol. tom. 3. c. 3. n. 9. Menoch. de arbit. iudic. quast. l. 2. cas. 359. n. 1.

Taceo, quòd contra jus commune aliud introductum sit, & de consuetudine generali conatus non puniatur mortis pœna, effectu non secuto, Matth. Vvesemb. in parat. ff. ad Leg. Pompei de parricid. n. 7. & part. 3. cons. 114. n. 33. Nicol. Reusn. lib. 2. decis. 21. Schneidvv. in §. item lex Cornelia, vers. eadem pœna n. 4. Instit. de publ. iud. Iul. Clar. in pract. §. fin. quast. 92. n. 1.

- 42 Pariter non obstat *Artic. 130. Ordin. Crim. in verb. An Leib oder Leben. Quia ibidem particula vel ponitur pro particula Et: Ut sensus sit, eum teneri pœna Rotæ, qui veneno damnatum infert alicuius corpori & vitæ, der einen an Leib und Leben beschädiget, adeoque pœna Rotæ tunc demum obtinet, si mors secuta sit. In Iure enim sæpissimè particula vel est conjunctiva, & ponitur pro Et, Etiam &c. Ut in l. sapè. ff. de verb. signif. l. cum quidam ff. eodem tit. l. quod si Ephefi ff. de eo quod certo loco. Zas. in l. si famul. in fin. ff. de iurisdic. Bartol. in l. supra iter §. officium ff. de aqua plu. arce. & in l. generali. C. de Sacros. Eccl.*
- 43 *Et secundum prædictam opinionem Scabinos Lipsenses ante plurimos annos respondiisse reperio: Ob nun wol in des R. Römischen Reichs peinlicher Halsgerichts Ordnung versehen, wer jemand durch Gift oder vnen an Leib oder Leben beschädiget, das der selbe am Leben mit Unterscheid / wie daselbst gemeldet / gestrafft werden soll / dieweil aber dennoch der Gift / darum sie ihme solchen Gift beybracht / als nemlichen der Tod ihres Ehemannes / nicht erfolget / und aber durch ein allgemeyne Gewonheit ein*
- geführt worden, das der böse Fürsag, ja auch der an gemachte Fleiß eine Mißhandlung zubegeben, so doch ins Werk nicht gerticht / einer vollbrachten Weib that gleich nicht zu straffen / so mag auch obgemelte Weibsperson von wegen der unterstandenen und da nicht vollbrachten Entleibung ihres Ehemannes am Leben nicht gestrafft werden: Sie wird aber gleichwol dieser und ander ihrer Verbrechen wegen / billich zur Staupen geschlagen / und darüber auch mit ewiger Verweisung in Straffe genommen / B. N. 23.
- 44 *Quemadmodum etiam hodiè pro conatu in crimine Veneficii, licet ad actum proximum fuerit devenum, fustigatio eum perpetua relegatione declari solet: Veluti pronunciatum Nach Quehl an Perleschen Vorwalter / Mens. April. Anno 1596.*
- An die Verwaltere des Raths Rittergüter zu Etyzig / M. Augusto, Anno 1598.*
- Ad consultationem Præfæcti Chemnicensis, M. Decemb. An. 1603.*
- Ad requisitionem Præfæcti in Wolckenstein / M. Jul. An. 1602.*
- Quæstoris in Salza / M. Sept. an. 1626.*

QVÆSTIO XXII.

De Latrocinio, eiusque pœna.

S V M M A R I A.

1. Quidnam sit Latrocinium, & quomodo definiatur, n. 18.
2. Latrocinii vocabulum quandoq; generaliter ponitur.
3. Quomodo in specie accipiat, & à depredatione differat, n. 4, 5, 6.
7. Latrocinium multo gravius delictum est homicidio.
8. Quanam pœna Latrocinii in foro Saxonico, numer. 9.
10. Responsa Scabinorum Lipsensium.
11. Ratio exasperationis supplicii in latrocinio, n. 13.
12. Interventus pecunie aggravat delictum, n. 40.
14. Reiiicitur sententia Ns. ol. Reusneri lib. 1. decif. n. 20. n. 15, 16, 17.
19. Latrocinium non solum in via publica, sed & in domo committitur, n. 20.
21. Explicatio Const. Elect. §. p. 4.
22. Domus cuique sua intissimum est receptaculum.
23. Sententia Scabinorum Lipsensium, n. 25.
24. Vespillones agrotos necantes & spoliantes Latrocinium committunt.
26. Latrocinium committit, qui secum cohabitancem, dormientem, vel coambientem occidit & spoliat, n. 28.
27. Nulla efficacior pestis est ad nocendum quàm familiaru inimicu.
29. Responsa Scabinorum Lipsensium.
30. Auxilium præstans in Latrocinio vel stans in excubiis illudque approbans, quàm pœnâ teneatur, n. 34.
31. Præstans auxilium ex proposito tenetur pœna ipsius delicti.
32. Latrocinii pœnâ plectendus est, qui latronem apprehendere potuit & tamen noluit.
33. In homicidio ex proposito, omnestenentur pœnâ ordinariâ.
35. Identitas rationis idem jus facit.
36. Sententia Scabinorum Lipsensium, n. 37.
38. Latrocinium quomodo differat ab homicidio.
39. Num pœnam latrocinii incurrat, qui rem minimam ex latrocinio lucratur.
41. Responsa Scabinorum Lipsensium, n. 42, 43, 44, 45, 46.
47. Quid si latro nihil lucretur.
48. Sententia Scabinorum Lipsensium, numer. 49, 50.
51. Ob quodvis lucrum homicidium perpetratum est latrocinium, n. 52, 53, 57.
53. Latrocinii pœnam incurrit, qui aliquem occidit eo sine, quo cum ipsius vidua contrahat matrimonium.
54. Responsa Scabinorum Lipsensium, n. 56, 58.
59. Horrendum refertur latrocinium, n. 60, 61.
62. Sententia Scabinorum Lipsensium.
63. An & quando pœnâ teneatur latrocinii, qui in furto ab aliquo deprehensus eum occidit, numer. 67.
64. Responsa Scabinorum Lipsensium, numer. 65, 66, 68.
69. Quomodo Conatus in Latrocinio puniri debeat? n. 71, 72, 77, 78, 81.
70. Cogitationis pœnam nemo patitur.